

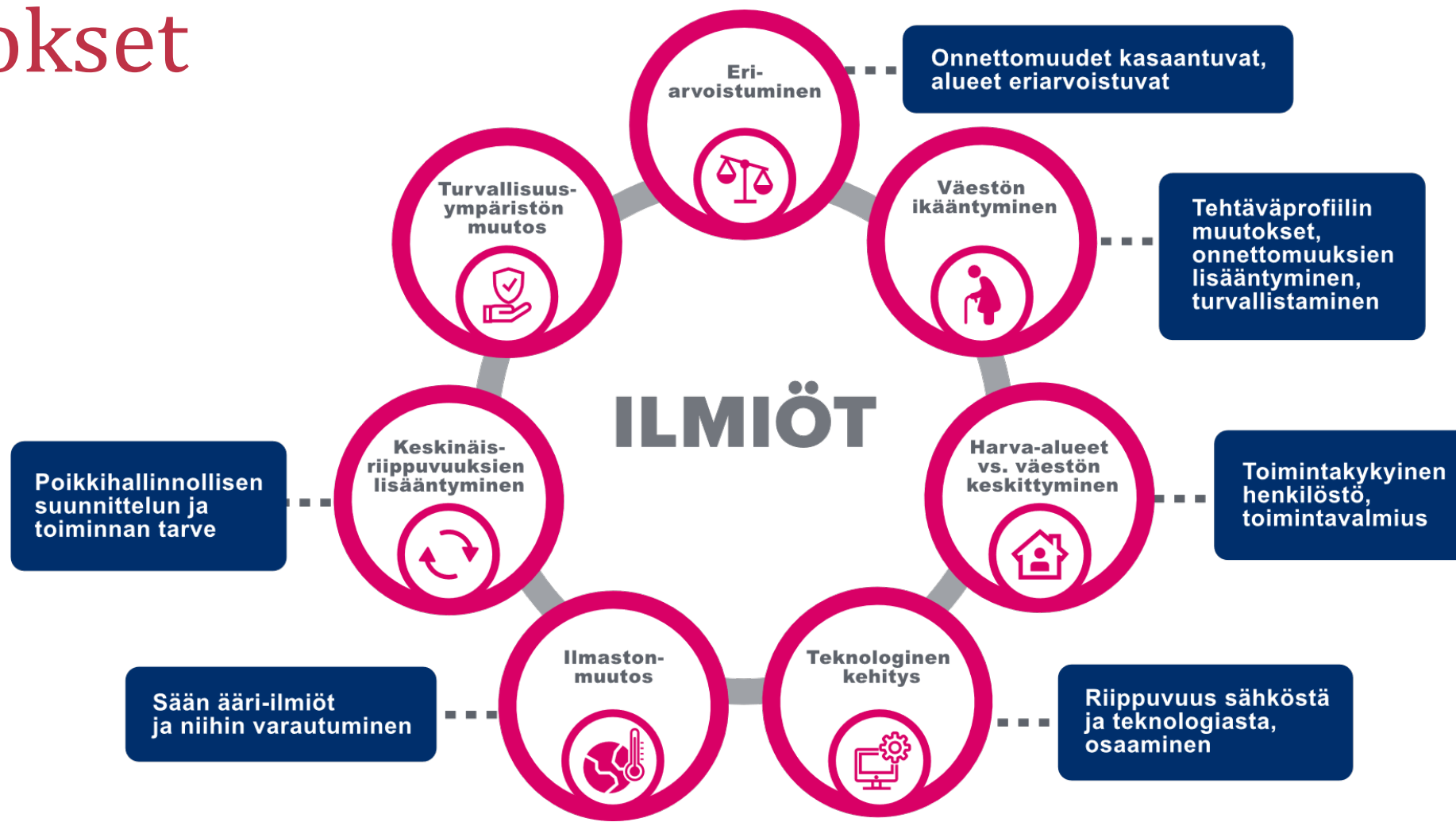
Hyvinvointialueuudistus, pelastustoimi ja ympäristövahinkojen torjunta

Oil Spill Final Conference 24.11.2021

Erityisasiantuntija Mikko Karvonen
SM PEO

Toimintaympäristön muutokset

Pelastustoimen uudistuksen tavoitteet

Ihmisten ja yhteisöjen sekä koko yhteiskunnan turvallisuus paranee

**Valta-
kunnallisesti
yhtenäinen
ja häiriötön
järjestelmä**

**Yhdenvertaiset
laadukkaat
sekä kustannus-
tehokkaat
palvelut**

**Yhden-
mukaiset
palvelut**

**Palvelut
harva-alueilla
ja kasvavissa
keskuksissa**

**Ensihoito-
palvelut
koko
maassa**

**Perustetaan johtaminen, ohjaus ja valvonta systemaattiseen
tutkimus-, kehittämis- ja arviointitoimintaan**

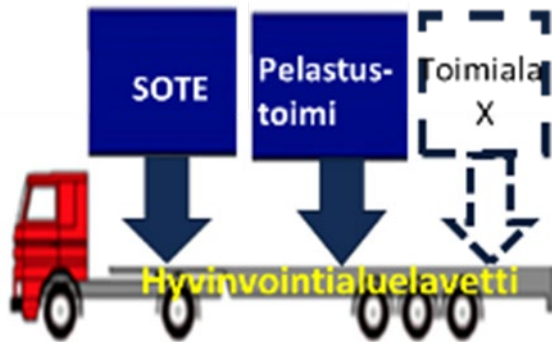
Pelastustoimen kehittäminen 2021–2025

Muuttuvassa toimintaympäristössä haasteena on:

- ✓ **yhdenmukaisuus ja vaikuttavuus**
onnettomuuksien ehkäisyssä
- ✓ **riittävä pelastustoiminnan toimintavalmius**
voimakkaasti kehittyvissä keskuksissa sekä harva-alueella
- ✓ **valtakunnallinen tehokkuus**
suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

SOTE ja PELA tasavertaisia toimialoja hyvinvointialueella

- Hyvinvointialueet perustetaan toimialariippumattomina (VoimL 5 §)
- Hyvinvointialue järjestää sille lailla säädettyt tehtävät (HvaL 6 ja 8 §)
 - Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan (SoteJL 8 §)
 - Hyvinvointialue vastaa pelastustoimen järjestämisestä alueellaan (PelJL 4 §)
 - Pelastustoimi on hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleva oma erillinen Soten kanssa rinnasteinen ja tasavertainen toimialansa
- Otettava huomioon hyvinvointialueen päättäessä organisaatiostaan
- Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen hallintosäännöstä toimielimistä, johtamisesta ja henkilöstöorganisaatiosta

Pelastustoimen palvelutaso - ohjaus

- Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia sekä muita uhkia (PelJL 3 §)
 - Kansallisilla ja alueellisilla riskeillä saattaa olla myös maakunnallisia vaikutuksia
 - Vastaa asiallisesti voimassa olevaa pelastuslakia
- Palvelutason tulee olla riittävä kaikkien pelastustoimeen kuuluvien tehtävien osalta
- Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa (PelJL 7 §)
- **Sisäministeriö ohjaa ja AVI valvoo palvelutasoa - valtio myös rahoittaa, minkä se määrää**

Pelastustoimen palvelutaso - valvonta

- Aluehallintovirasto valvoo
 - pelastustointa sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa (PelJL 17 §)
 - hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason riittävyyttä (PelJL 18 §)
- Aluehallintovirasto **voi velvoittaa** hyvinvointialueen korjaamaan huomattavat puutteet palvelutasossa (PelJL 18 §)
- Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta (RahL 9 §)
- Hyvinvointialueilla tulisi muutoksiin esitettävän lisärahoituksen turvin olla tosiasialliset mahdollisuudet suoriutua niille osoitetuista tehtävistä ja velvoitteista

Pelastustoimen ohjaus

8 § Valtakunnalliset tavoitteet

JTS, TA

7 § PELA yleinen ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

9 § PELA neuvottelukunta

10 § Vuotuiset neuvottelut
SM - HVA

13 § HVA selvitys

14 § AVI
asiantuntija-arvio

13 § HVA selvitys

17 § PELA valvonta

Hyvinvointi
-alue
(HVA)

SM

AVI

VN

15 § SM
selvitys

Strateginen valtionohjaus

- Ottaa huomioon hyvinvointialueiden itsehallinnon
- Ensisijaisesti strategisen tason ohjausta
- Ohjaus keskittyy hyvinvointialueiden järjestämistehtäviin
- Ohjaus on vuorovaikutteista
- Ohjaus perustuu yhteiseen tietopohjaan
- Ohjauksella ei puututa yksityiskohtaisesti tai velvoittavasti hyvinvointialueiden tehtäviin tai palvelutuotantoon
- Ohjaus koostuu neuvotteluista sekä investointien ohjausmenettelystä
- Ministeriöt voivat antaa hyvinvointialueille toimenpidesuosituksia, jotka eivät ole sitovia

Pelastustoimen rahoitus

- Vuosien 2021 ja 2022 osalta vastuu palvelutason edellyttämästä rahoituksesta on kunnilla. Kunnilta siirtyvän rahoituksen taso suhteessa pelastuslaissa tarkoitettujen palveluiden riittävään rahoitukseen arvioidaan sisäministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä.
- Öljyntorjunnan kalustohankintoja ja ylläpitokuluja sekä torjuntakustannuksia on rahoitettu Öljysuojarahastosta öljysuojamaksulla.
- Öljyntorjunnan uusi lisärahoitusmekanismi on vielä valmistelussa.

Öljyntorjunta on pelastustoimintaa

- Jatkossa pelastuslaitosten öljyntorjunnan ylläpitorahoitus rahoitetaan yleiskatteisesti suoraan hyvinvointialueiden kautta ja se jakaantuu hyvinvointialueille pelastustoimen laskennallisten määräytymistekijöiden perusteella.
- Öljyntorjunnan investointien avustamiseen (esim. öljyntorjuntapuomit, veneet) voitaisiin jatkossakin myöntää rahoitusta hyvinvointialueen pelastustoimelle TOVA-/ympäristövahinkorahastosta. Uusi rahoitus olisi vain bonus.
- TOVA-lainsäädäntöhanke lähdössä lausuntokierrokselle loppuvuodesta.

Uudistuksessa siirretään tehtävät, henkilöstö, omaisuus ja sopimukset

- Siirto koskee pelastus~~toimen~~ tehtäviä – ei pelastus~~laitoksen~~ tehtäviä
- Alueen pelastustoimet ja nykyiset pelastuslaitokset lakkautetaan
- Organisaatio (virasto, liikelaitos) ei sellaisenaan siirry
- Hyvinvointialue päättää itse omasta organisaatiostaan
- PELA päätoiminen henkilöstö + tukihenkilöstö >50% + sivutoimisten sopimukset
- Kompensaatio kunnille välittömistä kustannuksista (omaisuuden arvo, vuokratulot)

Pelastustoimen suurimmat muutokset

- Pelastustoimen osalta **järjestämisvastuu** siirtyy hyvinvointialueille ja siirrytään **valtion talousarviorahoituksen** piiriin
- Uudellamaalla ja Pohjanmaalla toteutetaan aluemuutoksia
 - Keski-Uusimaa, Jokilaaksot ja Oulu-Koillismaa
- Pelastustoimen palveluita parannetaan tehostamalla kansallista strategista ohjausta
- Palvelujärjestelmän yhtenäisyyttä parannetaan yhdenmukaistamalla palveluita

Pelastustoimen kehittäminen

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

- Pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan **suorituskyvyn ja voimavarojen varmistaminen** – laaja selvitys pelastustoimen järjestelmän kehittämistarpeista.
- **Yhteistyön vahvistaminen** – pelastustoimen valtakunnallisen kehittämisen organisointi.
- **Tiedolla johtamista vahvistetaan** - tutkimus- ja kehittämistoimintaan panostetaan.
- **Kansallisen valmiuden parantaminen**
 - johto- ja tilannekeskuskokonaisuuden yhtenäistäminen
 - poikkeusoloja koskevien kansallisten järjestelmien tarkistus
 - harva-alueiden palveluiden turvaaminen - koko maan kattavan paloasemaverkoston turvaaminen
 - sopimuspalokuntien toimintaedellytysten turvaaminen
 - kv-avun antamisen ja vastaanottamisen järjestelyiden kehittäminen
- **Henkilöstön osaaminen**, työturvallisuus, kuormittuminen – pelastustoimen koulutusjärjestelmän uudistaminen.

Kansallisen YVT-yhteistyön vahvistaminen

Kuva 1. Pohjanmeren yhteistyöalueiden suunnittelualueen sijainti Suomessa ja Pohjanmeren yhteistyöalueen sijainti Suomessa ja Pohjanmeren yhteistyöalueen sijainti Suomessa.

Ölly- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan valtakunnallinen neuvottelukunta 2021 - 2023

Alustavat suunnitelmat kokousten teemoista

Ajankohta	Pääteemat
Kevät 2021	- Toimintasuunnitelma - Strategia
Syysy 2021	- Alatyöryhmien tilannekatsaus - Laki öljy onnettomuuksien ja muiden kemikaalionnettomuuksien jälkitoimista ja jätehuollon järjestämisestä (JÄLKI-laki)
Talvi 2022	- Alatyöryhmien tilannekatsaus - Vapaaehtoisten toiminta ja työsuojelu, - Ympäristövahinkojen torjunnan koulutus, eri toimijoiden koulutuksen esittely - Yhteistoimintasuunnitelmien päivitystilanne
Kevät-kesä 2022	- Alatyöryhmien tilannekatsaus - Valtakunnallinen korvaushallinto ja sen kehittäminen/ korvausten periminen - Muiden kuin SM:n hallinnonalan valtakunnallinen ympäristövahinkopäivystys - Toimintasuunnitelman päivittäminen

Pelastustoiminnan suorituskyky suhteessa suorituskykyvaatimuksiin eri tasoilla

- a) Pelastustoiminnan suorituskyky ja suorituskykyvaatimusten väliset **poikkeamat** on selvitetty keskeisissä tehtävissä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.
- b) Pelastustoiminnan valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten suorituskykyvaatimusten määrittelyä varten on käytettävissä **yhtenäiset suunnitteluperusteet** siten, että vaatimukset ovat samantasoisia samantyyppisessä toimintaympäristössä.
- c) Pelastustoiminnan kansallisten, alueellisten ja paikallisten keskeisten suorituskykyvaatimusten toteuttamista tukevalle palvelutason hallintajärjestelmälle on olemassa pohja.
- d) **Yhteistoiminta** sopimuspalokuntajärjestelmän ja pelastuslaitoksen kanssa on kuvattu ja järjestelmän mitoitus on kuvattu niin, että se perustuu pelastustoimen tarpeeseen alueellisten ja paikallisten suorituskykyvaatimusten mukaisesti.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021

5 §; tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin

- Lähtökohtana on, että kaikki hyvinvointialueet hoitavat pelastustoimen tehtäviä.
- Tehtäviä voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi ainoastaan hyvinvointialueesta annetun lain mukaisin perustein eli jos se on:
 - **välttämätöntä** palvelujen saatavuuden
 - yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi
 - tehtävien vaativuuden
 - tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella

Valtioneuvoston asetus öljyvahinkojen torjunnasta merialueen rannikolla ja saaristossa sekä laajoilla sisävesialueilla

- asetus tullaan säätämään **tarvittaessa**, mikäli yhteistoiminnan tiivistäminen ja valtakunnallinen suorituskyky ei tulevaisuudessa kehity toivottuun suuntaan.

Lopuksi

- Meillä on vahva oma yhteiskunnallinen tehtävä ja tarkoitus

”...tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuksien seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.”

